

FICTIUNEA

nr. 111 ● decembrie 2024

Revistă de cultură

Etica formativă
azi nu mai
este etica
victoriosului, ci
etika învinsului.
(Vasile Ernu)

Scanează codul
QR pentru a
citi integral
articolele

Director: Șerban Pavlu

Despărțirea de Niculaie. Întâlnirea cu Preda

Marius Nica

Neobositul Stere Gulea propune în toamna aceasta o nouă peliculă din deja devenita „serie” a *Moromeților*. Sau, cel puțin așa pare a fi devenit filmul care ecranizează personajele din romanul lui Marin Preda. O primă întrebare este „De ce? De ce este nevoie de o a treia peliculă?” *Moromeții* se întinde pe două volume, chiar dacă destinul unora dintre personaje este prelungit în *Delirul* sau în *Marele Singuratic*. Filmul din toamna aceasta nu ecranizează romanul lui Preda în mod direct. Este un gest cinematografic cu o teza clară, dublată de elementul biografic. Teza este cea a instaurării dure a noii ideologii comuniste în anii '50 și reconstruiește modul în care cultura și în special intelectualitatea au reacționat (sau au putut să reacționeze) la contextul politic.

Cu tânărul, dar foarte talentatul actor Alex Călin în rolul lui Niculae Moromete, filmul provoacă de la început prin conturarea universului anilor de instaurare a

realismului socialist în plan cultural și cel al momentului colectivizării forțate în plan social. Imaginea României proaspăt intrată sub teroarea comunistă de după Al Doilea Război Mondial este folosită ca fundal puternic accentuat, din care se vor desprinde individualități clar conturate. Tipologiile specifice vremii construiesc o senzație dureroasă de autenticitate care va parcurge întreg filmul, până la ultimele cadre. Credem că valoarea peliculei este dată tocmai de modul în care sunt creionate primele manifestări ale propagandei și cenzurii comuniste, cu limitările și absurdul lor. Iar actorii se încadrează perfect rolurilor.

Reluarea personajelor din seriile anterioare era de așteptat, iar păstrarea lui Horațiu Mălăele în rolul lui Ilie Moromete este un gest lăudabil – carisma actorului aduce profunzime rolului și construiește o contrapondere necesară fiului.

Dramatismul evenimentelor este dublat de povestea de iubire

dintre Niculae și Vera (Olimpia Melinte), cea din urmă dovedindu-se la fel de abilă în relațiile sale cu bărbatul ca și în scrierea versurilor sub stindardul roșu al partidului. Drama națională este dublată de drama individuală a celor doi care se aliniază diferit intelectual și etic. Criza lui Niculae, ca și în romanul *Marele singuratic*, este cu atât mai profundă, cu cât acesta nu reușește decât foarte târziu să înțeleagă că noua orânduire comunistă nu are limite morale sau de orice fel. Asistăm la grotescul absurd al unei istorii, cu care individul nu mai reușește să se identifice. Drama este a lui Niculae în aceeași măsură în care a fost și drama lui Marin Preda.

Filmul construiește o structură ficțională cel puțin provocatoare pentru spectator: destinul lui Niculae este în mare parte și o replică a biografiei lui Marin Preda. Am avut nu de puține ori senzația de „neaderență” la nivelul identificării personajului. Este dificil să accepți acest joc propus de Stere Gulea: povestea lui Niculae al

Moromeților este acum, de fapt, parte din destinul real al scriitorului Preda. Sau viceversa? Oricum ar fi, provocarea este lansată și, la finalul vizionării, spectatorul încă se întreabă despre cine este filmul și dacă nu cumva nu a reușit el să așeze corect piesele unui puzzle cu mult prea complicat.

Moromeții 3 se dovedește a fi mult mai bine construit decât cel de-al doilea film din serie și încheie – după afirmațiile regizorului – saga familiei de țărani prinsă între roțile grele ale timpului și ale istoriei. Mult mai puțin focalizat pe universul satului românesc, filmul se folosește metonimic de acesta pentru a identifica repercursiunile nealinierii la o nouă ideologie. Pelicula câștigă prin forța de evocare istorică, prin subtilitățile simbolice presărate pe parcursul filmului și prin jocul unor actori dinamici ce reușesc să câștige pariul inițiat de Stere Gulea: să îl joace pe Niculae Moromete, dar să îl evoce pe tânărul scriitor Marin Preda.

Mai mult decât un cuplu. Mai mult decât o nuntă

Teodora Balan

Naoise Dolan, *Fericitul cuplu*. Traducere de Mihaela Buruiană. București: Humanitas, 2024.

Fericitul cuplu nu spune doar povestea unui cuplu, povestea de „dragoste” (nu una ca-n basme) dintre Celine și Luke, ci și povestea grupurilor sociale din care provin, a prietenilor care nu rămân doar prietenii, a acceptării și căutării de sine. Romanul lui Naoise Dolan spune, în același timp, povestea Dragostei, a Căsătoriei și a relațiilor interumane așa cum le vedem în societatea actuală.

Romanul începe cu logodna dintre Celine și Luke, organizată nu după propriile dorințe, ci după cele ale mătușii lui Celine, la fel cum întreaga nuntă este planificată după indicațiile familiei ei, ca urmare și decizia de a ține o nunta religioasă la o biserică catolică, fapt care lui Archie, prietenul și fostul iubit al lui Luke, i se pare nelalocul lui pentru că „niciunul (n.n.: dintre miri) nu e catolic”, „Luke e bisexual” la fel ca Celine, iar „biserica este homofobă. De ce să te căsătorești acolo?” (p. 226-227). Atât logodna, cât și nunta par să nu-i includă pe cei doi decât drept participanți la o ceremonie menită să mulțumească mai mult restul familiei decât cuplul.

Totuși, implicarea familiei în organizarea nunții nu este singura problemă și nici cea mai gravă din relația amoroasă a

celor doi și vedem asta încă de la începutul romanului, când Luke dispăre de la propria logodnă, iar Celine se arată parțial îngrijorată de absența lui și continuă să-și primească invitații cu o lipsă de entuziasm pe care încearcă să o mascheze. Dispariția lui Luke și justificarea ei, venită târziu și descoperită de Celine ca fiind o minciună, va fi privită prin perspectivele mai multor personaje, care, împreună cu mărturiile lui Luke, vor completa tabloul asupra perechii Luke-Celine, reconstituind istoria lor de cuplu, dar și pe cea individuală, atât a celor doi,

cât și a prietenilor lor, implicați, sub o formă sau alta, în poveste.

Aici vin, așadar, în ajutor structura romanului și tehnicile de ordin narativ. Romanul are șase părți, dintre care primele cinci sunt scrise, fiecare, din perspectiva unuia dintre personaje: Celine, Phoebe (sora miresei), Archie (prieten și fost iubit al lui Luke), Luke (care chiar preia rolul de voce narativă) și Vivian (prietenă și fost interes romantic al lui Luke). Un pluriperspectivism clar delimitat, care păstrează în discursul narativ individualitățile fiecărui reflector. În

plus, romanul poate fi descris ca fiind un „colaj narativ”, un colaj de narațiune, fișe biografice, tabele comparative, liste cu punctulețe sau numerotate, schimburi de sms-uri dintre personaje, liste de tablouri și chiar variante de „scenarii”, de replici posibile ale unei discuții ascultate pe ascuns.

Pluriperspectivismul și alăturarea diferitelor pasaje care creează „colajul” narativ conturează un fel de haos al romanului, dar unul controlat de autoare și încheat într-o narațiune coerentă, întregă, abordată cu o anumită lejeritate și cu un umor fin, construit pe baza individualității fiecărui personaj, al limbajului fiecăruia, pe baza situațiilor contrastante dinspre finalul romanului, dar și pe ironie. Atât dimensiunea haotică a romanului, cât și lejeritatea și aparenta „indiferență” narativă se potrivesc poveștii personajelor și ascund în spatele lor o privire atentă asupra conexiunilor interumane în societatea actuală și a raportării la sine, a importanței cunoașterii și acceptării de sine.

Pe lângă toate acestea, *Fericitul cuplu* al lui Naoise Dolan are toate caracteristicile care să-l recomande unei adaptări cinematografice, care să privească profund, dar cu umor iubirea și legăturile umane în lumea de azi, depășind clișeele unei comedii romantice.

13

Andrei Novac

cu degetul desenez teama
imaginația este selectivă
se strecoară prin alte vieți
alte stări
alte limite împreună.

în mijlocul unei piețe aglomerate
eroul își privește călăul în ochi
moartea nu poate să spele nimic
remușcările se întorc în fiecare noapte

un bulgăre de sentimente zdrobind rondurile
piatra cubică întoarsă cu conștiința în sus
deasupra este doar cerul
cu o moarte toți suntem datori
trăind în libertate viața își pierde inevitabil rostul

Andrei Novac: Prezența într-un manual școlar este o responsabilizare în plus

Crezi în premii? Care e cel mai important premiu pe care l-ai luat până acum?

Cred în lucrurile pe care le facem raportându-ne la esența vieții fiecăruia dintre noi. Mai cu seamă, nu aș putea să spun că eu cred în altceva decât în Dumnezeu. Crediința nu poate să fie depășită de satisfacții temporare sau de opțiuni personale, pe care fiecare dintre noi le avem inevitabil. Consider că premiile literare pot să stimuleze orgoliul fiecăruia dintre noi. Cel mai important lucru, atunci când vorbim despre literatură, este însăși literatura. Nichita Stănescu vorbea despre importanța premiilor astfel: „Fiecare poet ar trebui să primească un premiu ca să-și dea seama că opera lui nu are nicio legătură cu el. Fiecare poet ar trebui să primească o medalie ca să aibă cu ce azvârli pe fereastră.” Cât despre importanța vreunui dintre premiile pe care le-am primit, consider că toate sunt importante, pentru că fiecare dintre cei care au hotărât să acorde unei cărți scrise de mine un premiu au creditat literatura scrisă de mine cu încredere, o încredere pe care uneori cred că mi-au acordat-o în avans.

Mi-aduc aminte, totuși, de un premiu pe care l-am primit în toamna anului 2009. Cu banii primiți pe acel premiu am fugit trei zile până la mare. Era un premiu care mi-a fost acordat în memoria unui poet care s-a stins foarte tânăr, Artur Bădița, un poet optzecist, foarte talentat, care din cauză că a rămas în provincie e foarte puțin cunoscut. Las aici o strofă dintr-o poezie scrisă de Artur Bădița: „Eu sunt înconjurat de iubire și

moarte, de dragoste, de adevăr și nu există decât o singură încăpere pe care o locuim și pe care unii o numesc poezie.”

Volumul tău de versuri s-a bucurat de succes chiar de la apariție, ai avut cronici bune și te-ai întâlnit cu mulți cititori. Vorbește-mi puțin despre turneul cărții tale.

Este un volum care s-a bucurat de succes, dacă este să ne raportăm la numărul mare de cronici și la nominalizările pe care cartea le-a avut la premiile pentru cărțile apărute în anul 2022. De altfel, a și primit unul dintre ele: „cartea anului de poezii”, a anului 2022, în cadrul Premiilor APLER. A apărut în condiții grafice excepționale, având aportul vizual oferit de artistul Mircea Cantor, dar și

un audiobook realizat de actrii Ștefana Samfira și George Costin, pe muzica lui Eugen Mihăescu. Am avut bucuria de a călători aproape prin toată țara. Au fost trei evenimente în București și aproape douăzeci de evenimente prin toată țara, inclusiv un eveniment la Chișinău. Au fost foarte multe lansări unde, într-adevăr, am avut bucuria să mă întâlnesc cu foarte mulți cititori, plecând de la lansarea de debut, din 12 decembrie 2022, și până la ultimul eveniment dedicat cărții, o dezbateredialog, la Librăria Humanitas Cișmigiu din București. Bucuria e cu atât mai mare, cu cât la cele trei evenimente dedicate prezentării acestei cărți în București, au participat aproape 300 de

persoane. Fiecare dintre cele trei evenimente s-a bucurat de succes, fie că vorbim de Târgul Gaudeamus, fie de lansarea de la ArtSafari sau de acest ultim dialog dedicat cărții, în noiembrie 2023, adică la aproape un an de la apariția acesteia. Au fost lansări atât în librării, așa cum este cazul celei de la Timișoara, cât și în spații mai puțin convenționale, așa cum este Muzeul Național „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu. Așadar, îmi aduc aminte cu foarte mare plăcere de aceste evenimente.

Din câte știu, un text din volumul Lumea ta / Carne mea / Oasele noastre a ajuns în manualul de clasa a VI-a. Cum e să fii autor studiat în școală?

POSSIBILITĂȚI COMBINATORII ALE ADJECTIVULUI

Exploarează!

1. Citește versurile de mai jos și scrie pe caiet adjectivele. *Într-o dimineață în care aerul era închis la culoare și toate hărțile universului erau desenate peste un cearșaf, cu care ne înveleam picioarele goale, am învățat să desenez toate băncile din parcuri, viața mea era un cumal de hărți interioare.*

(Andrei Novac, *Întoarcere*)

2. De ce părți de vorbire depind adjectivele găsite de tine la exercițiul 1?
3. Ce cuvânt determină complementul la culoare? Dar circumstanțialul peste un cearșaf?

Aminteste-ți!

Este adevărat. Un text din volumul *Lumea ta / Carne mea / Oasele noastre* este în manualul de clasa a VI-a. Mi-ar plăcea foarte mult să aflu care este părerea copiilor de clasa a VI-a despre literatura contemporană și, desigur, cred că ar fi foarte interesantă o interacționare directă cu aceștia. Prezența într-un manual școlar este o responsabilizare în plus. Asta înseamnă că activitatea literară are cu adevărat un rezultat. Tinerii reprezintă esența unei societăți pentru că ei sunt cei care fac lumea să meargă mai departe. Părerea lor este întotdeauna cea mai importantă. Astfel că, prezența într-un manual de clasa a VI-a reprezintă, cu adevărat, o mare bucurie pentru mine.

Poezia s-a spus că este o stare de spirit. Dintre poemele importante, ce-ți place să citești seara? Cu ce poet / poetă ți-ar plăcea să citești la o seară de lectură publică?

Poezia este cu adevărat importantă în ansamblul ei atât timp cât este poezie de calitate.

Nu cred într-o importanță, mai mare sau mai mică, a unor poeți. Cred în literatura care reușește să stabilească anumite conexiuni. Enumerarea unuia sau altui nume ar însemna realizarea unui top, lucru de care mă feresc și m-am ferit întotdeauna. Am realizat, la un moment dat, la cererea unei reviste literare, un top al unei biblioteci ideale de poezie. Cu toate că am ales doar autori care nu mai sunt printre noi, totul a stârnit o serie de dezbateri. Îți dai seama că menționarea unor nume din literatura contemporană ar fi provocat o adevărată furtună. Cititul este un lucru esențial, dar reprezintă și o mare bucurie pentru mine, așa că practicarea lui, indiferent de tipul lecturii, este aproape esențială pentru mine. Serile de lectură alături de colegi poeți / poete sunt unele dintre cele mai frumoase momente pe care le trăiește un

scriitor / poet. Întâlnirile dintre noi au reprezentat și reprezintă, pentru mine, un exercițiu esențial al bucuriei de a împărtăși valorile esențiale ale fiecăruia dintre noi.

Am citit alături de mulți poeți contemporani, dar, de foarte multe ori, am avut cu mine și am citit texte ale unor poeți / poete care nu mai sunt printre noi. Cred în această întâlnire continuă dintre trecut și prezent.

Ai scris recent o carte minunată despre eroii Revoluției. Cum ți-a venit ideea? Cine sunt eroii tăi? Ce poem ai scris pentru Călin Nemeș?

Întotdeauna mi-am dorit să scriu o carte care să înglobeze o parte din emoțiile care au generat evenimentele din decembrie '89. Demult, în perioada în care eram elev de liceu, am primit cadou o carte

care, alături de poezii scrise de Nichita Stănescu, avea, în loc de ilustrații, imagini din timpul Revoluției din 1989. Cu toate că textele nu fuseseră scrise special pentru acele imagini, alăturarea lor a creat un impact vizual excepțional. Așa că, de atunci, m-am gândit să scriu special mai multe texte care să vorbească despre acel moment.

Anul acesta se împlinesc 35 de ani de la acel eveniment, așa că este esențial să realizez acum acest proiect. Cartea o să conțină 35 de imagini ale unor oameni care au murit, au fost răniți sau au avut un rol esențial în acel eveniment. Fiecare imagine o să aibă alături povestea fiecăruia dintre ei și, la sfârșit, câte un poem scris de mine pentru fiecare dintre ei. Cartea trebuie să apară la jumătatea lunii decembrie și e parte a unor evenimente pe care vrem să le generăm în câteva dintre orașele unde s-a murit în decembrie '89. Este un concept mai amplu care cuprinde mai mulți artiști. (Nu voi dezvălui aici toate amănunțele). Este un concept care să aducă în atenția publică dramele uriașe care s-au petrecut în acel sfârșit de decembrie.

Vasile Ernu: marginal e cel fără putere

În ultima epocă, asistăm la o mare transformare: eroul actualității nu mai este cel puternic – eroul în sensul clasic grec –, ci victima. E o schimbare fundamentală de paradigmă: victima devine centrală în discursul cultural, politic global. Aceasta este o temă care acum mă interesează – acum toți dorim să fim victime, marginali etc. – etica formativă azi nu mai este etica victoriosului, ci etica învinsului: ne reglementăm tot mai mult viața, comportamentul, codurile culturale pe victimă și victimizare. E un lucru bun că ne sporim atenția pe victimă, dar

când asta devine formă normativă, începem să avem destule probleme. De ce? Victima e pasivă, nu e activă, și e limitată în acțiune. Ce va ieși din asta vom vedea, dar cred că fiecare formă dominantă vine cu problemele ei.

În definitiv, marginal nu ține de număr, ci de poziția de putere. Adică, marginal e cel fără putere: în momentul în care victima devine parte a puterii, nu mai este victimă, chiar dacă poate transpune coduri comportamentale pe baza propriilor tragedii. Asta e deja politică – căci e luptă pentru putere în câmpul cultural, social, politic.

În pădure

Andrei Ungureanu

(fragment din romanul
Gava nebunul)

Nu-i era frică. Fusese de multe ori în pădure și o simțea ca pe ceva viu, un fel de mamă bună care te primește și te ajută, dacă o respecti la rândul tău și-ți îndeplinești datoria față de ea. Se învățase așa de la bunicii lui, fără să-și dea seama cum și când. Îl luau cu el în pădure de mic. Aveau o grădină pe care o curățaseră de copaci și unde puneau, din când în când, cartofi și porumb. Pământul nu era prea bun, era pietros și lutos, ar fi ținut apa, dar terenul era în pantă. Munciseră mult ca să-l facă arabil, urcau cu calul și trăgeau brazde, apoi puneau cu mâna cartofii sau boabele la o talpă distanță. De multe ori, el făcea asta, fiindcă era mai mic și se apleca mai ușor. În spate, venea maica sau taica și acoperea rândul, trăgând pământul cu atenție. De obicei, înainte să plece, intrau și în pădure să culeagă pere de brad. Restul trebuia să facă Dumnezeu: să dea ploaie. În pădure, erau căprioare, mistreți și lupi, ba umbla vorba că sunt și urși, dar nimeni nu-i văzuse încă. Uneori, auzeau primăvara tot felul de zgomote, țipete scurte de pasări din poieni, fazani sau, poate, cocoși de munte, deși, la ei, nu era munte, nu era piatră, doar dealuri înalte și

păduroase. Munții nu erau nici ei departe, cam la 20 de kilometri. De acolo, plecau izvoarele apelor care ajungeau în sat. Lubeau cu toții pădurea, chiar fără să-și dea seama, generație după generație. Se simțeau apărați, aveau un loc de scăpare în vremurile grele. Cicatricile rănilor trecutului nu se șterseseră din sufletele lor. Își aminteau înfiorați de fugi în pădure, de turci care veneau să ardă satele, să omoare și să ia robi, apoi, de haiduci care uneori îi ajutau, alții îi împilau. Nu trecuseră mulți ani de când pădurile Mușcelului răsunaseră de împușcături partizanilor. În sat, existau chiar supraviețuitori ai acelor

vremuri, oameni despre care se știa că participaseră, într-un fel sau altul, la rezistență, dar nimeni nu vorbea despre asta, fiindu-le încă teamă. După căderea comunismului, satul se întorsese în timp. CAP-ul s-a desființat, uzinele s-au închis, oamenii au fost obligați să supraviețuiască fără salarii, fără pensii și au revenit la ce-și mai aminteau de pe vremuri: munca la câmp, creșterea animalelor, rugăciunea. Un nostalgic ar spune că au fost cei mai buni ani dintre toți care au urmat căderii comunismului. Începuseră să-și recupereze pământurile naționalizate cu zeci de ani în urmă, atâtea câte au putut, pentru că nu mai

aveau acte. Le munceau așa, fără forme legale, iar riscul era că vine unul-altul și-ți contestă dreptul, că e, de fapt, moștenirea lui, nu a ta. Dacă ar fi avut bani, ar fi mers la oraș, să se judece. Pământul era sfânt pentru ei. Cine n-avea pământ, n-avea niciun căpătâi și ar fi preferat să moară decât să lase ceva ce credeau că e al lor de drept. În pădure, mergeau toți, se ajutau cu codrul, luau lemne, culegeau mure să facă dulceață, muguri de brad să facă sirop de tuse, aduceau frunză pentru capre, își pășteau vitele. Nu vânau, deși erau destule ciute. N-aveau arme și nici n-ar mai fi știut să le folosească.

cărți de
TOP

Orașul Hoților: panorama căutării unei duzini de ouă

Andreea Amzică

David Benioff, *Orașul hoților*, Omnium, 2023

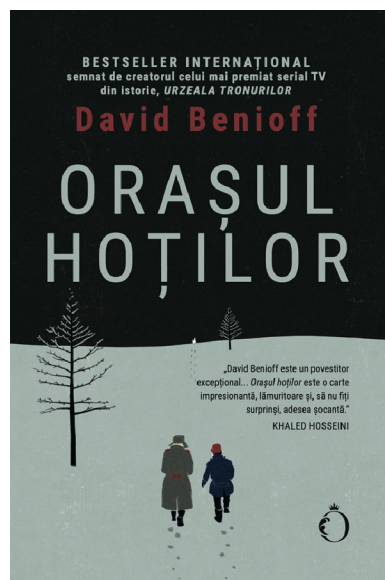
Cartea se deschide cu o panoramă asupra orașului Piter, Leningrad, de pe acoperișul Blocului Kirov, văzută prin ochii adolescenților Lev, Vera și Oleg (Grișa). Umanitatea este în plin război – vorbim de asedierea Leningradului de către trupele germane, iar copiii caută să supraviețuiască de pe-o zi pe alta. Un parașutist german este văzut coborând din cer, probabil *murind înghețat*. Adolescenții aleargă către locul în care a căzut soldatul și cercetează ce bunuri pot lua de la acesta.

Protagonistul cărții, Lev – un evreu al cărui tată a fost ucis de autorități, mama și sora plecând către nordul țării, descoperă la glezna Fritz-ului (poreclă pentru soldații germani) un cuțit atent învelit în teacă, pe care acesta îl va lua. Un automobil din partea GAZ-ului (Fabrica de automobile din Gorki) va staționa lângă trupul mort, adolescenții înțelegând că este vremea să fugă. Statul mobiliza diferite forțe pentru a controla populația, iar soldații erau folosiți pentru a menține ordinea și a reprimă orice formă de rebeliune sau disidență din partea cetățenilor; astfel se organizau represalii pentru înăbușirea reacționarilor. Și din mașina GAZ-ului coboară astfel de soldați care să investigheze decesul soldatului german. Vera rămâne în urmă, Lev se întoarce pentru a o ajuta să scape, dar chiar el va ajunge să fie lăsat în urmă de cei doi amici și găsit de așa-numitele „autorități” GAZ. Lev este închis alături de un alt tânăr de 20 de ani, Kolea, iar împreună vor avea de îndeplinit o misiune: dacă vor reuși să îi

aducă generalului o duzină de ouă pentru tortul de nuntă al fiicei sale, sub pretextul că nu se mai găseau ouă nicăieri în Piter, băieții vor fi eliberați și li se vor returna cele 2 cartele de rații confiscate de general. Băieții au timp să găsească ouăle până joia săptămânii următoare. De acum începe marea aventură a vieții lor.

Cu toate că a fi promovat ca erou național luptând pentru masele colective reprezintă unul dintre „marile visuri” pentru cei doi, itinerariul acestora este, în esență, șansa de a participa la un determinant care te-ar putea salva: este vorba de o luptă pentru supraviețuirea lor, și nu pentru salvarea patriei. Ceea ce face ca romanul de față să fie relevant pentru un public internațional, cunoscător (cel puțin tangențial) al evenimentelor din cel De-al Doilea Război Mondial, și legat de un subiect atât de mult discutat precum cele Două Războaie Mondiale, este faptul că reușește să schimbe centrul de atenție și să reconfigureze schema narativă cu care am fost obișnuiți în astfel de romane. Evenimentele istorice funcționează ca un palimpsest, iar perioada războiului este folosită ca intrigă pentru a nara o poveste „istorică”, ce până în final se dovedește a fi despre transformările fizice, emoționale și sufletești ale lui Lev. Istoria menține un parcurs stratigrafic; uneori se pot remarca frânturi din „lumea veche”, cea dinaintea războiului, și felul în care ele influențează memoria colectivă, însă „stratul” care contează cel mai mult pentru istoria din *Orașul hoților* este cea personală, intimă a personajelor.

Atenția se concentrează asupra personajelor centrale

și a dezvoltării lor în decursul unor evenimente sub semnul absurdului: supraviețuirea a doi oameni atârână de găsirea unei duzini de ouă pentru un tort cu fast, într-o vreme de foamete, sărăcie și moarte extremă. Pare o glumă nesărată ceea ce li se întâmplă tinerilor, dar acesta este și raționamentul final din spatele atmosferei de război: nonsensul. Narratorul nu își protejează personajele (Kolea, de exemplu, va muri spontan în final, într-o circumstanță ridicolă), prezența lui aproape că nu este resimțită, ci doar vocea lui Lev care pare ca doar ea să existe, ca a unui om în carne și oase, proiectată într-un ecou cinematografic.

Componenta postmodernă care îmbracă cu succes cadrul de față este post-ironic și chiar cea *dark humour*. Ceea ce testează Benioff în textul său este un proces întreg care pleacă de la ironia amară dată de perioada războiului, unde valorile și prioritățile sunt distorsionate față de un cadru uzual, până la situațiile umane, uneori ridicole și „superficiale”, pe care oamenii nu încetează a le înfrunta chiar și într-o perioadă de criză.

Astfel, dincolo de problema evreului la mijlocul unei bătălii dintre două popoare care îl marginalizează, Lev se simte copleșit de situația sa amoroasă: nu a fost împreună cu nicio fată, nu arată la fel de bine precum camaradul său Kolea, un cazan înalt, spătos, blond cu ochi albaștri, care scrie cărți, recită din poezii celebri și cucește inimile fetelor din jurul său. Problema lui Kolea este strict în privința nevoilor primare, pe care nu se dă înapoi în a i le împărtăși lui Lev. Umanitatea acestor personaje este frapantă, ele nu fac abstracție de problemele actuale perioadei istorice pe care o parcurg sau de obiectivul final pe care trebuie să îl atingă, însă este relatată monotonia vieții de zi cu zi, care nu este suspendată în condițiile extreme de viață. Până și limbajul este dezvoltat în funcție de contextul socio-cultural. Situația în sine este una ironică; ceea ce este intim și monoton înlocuiește poveștile glorioase de război, la care se adaugă umorul negru și ironia replicilor personajelor, unde dialogul capătă o nuanță efervescentă, spontană, surprinzătoare.

Spații virtuale

Francisc Csiki

Inima îmi tresărise și-mi simțeam întregul corp pulsând greoi, haotic. Stăteam așezat pe șava unui aparat și încercam să-mi recapăt suflul; inspiram și respiram controlat, ca la carte, trăgând aer pe nas, dându-l afară pe gură, cu ochii în podeaua acoperită cu material antiderapant în culori strigătoare. Trebuie să-mi fi juit și urechile, nu-mi pot aminti. La fel de bine aș fi putut să fi dus o luptă internă, senzorială cu muzica din boxele sălii, care era acoperită, la rândul ei de un zumzet neinteligibil de voci, gemete de efort și de muzica din căști. Probabil că trecusem printr-o sincopă; inima îmi ratase o sistolă – se întâmplă când ai artimie, nu-i periculos, dar baftă să-ți amintești asta când pare că inima începe să bată pentru sine și parcă împotriva ta.

Inspiram și respiram, cu mâinile pe genunchi, iar podeaua devenise doar culori strigătoare. Formele erau difuze, iar clipitul nu mă ajuta. Clipele păreau să fie și ele suspendate într-un timp dezarticulat, o pauză în cursul normal. Eram scos, cum s-ar zice, pe bară, într-un mod greu descriptibil unui potențial privitor îngrijorat. Ultima imagine pe care o am, înainte de-a mă ridica, eliberând aparatul, și de-a face câțiva pași egali și controlați pentru a-mi reveni, este cea a unui fel de zid sau fațadă a unei clădiri vechi, înalte, dar lipsită de ornamente sau de vreo grandoare monumentală, și acoperită de o iederă deasă. Nu pot ști dacă imaginea coincidea cu ritmul de calmare și de revenire la normal al corpului, sau dacă ea în sine adusese un val de liniște care te lovește în diafragmă, ca o căldură jenantă. Fie că era o coincidență sau fusese scos la

iveală de vreo facultate vegetativă și bine ascunsă de conștient, zidul era ancora de care mă agătasem pentru a-mi reveni, singura barieră dintre mine atunci și o potențială vizită la urgențe. Ceea ce mi se părea, chiar și atunci, sunt destul de sigur, ceva straniu, nelalocul lui; în loc să urmez procedura standard – ancorează-te în prezent, numește trei lucruri din jurul tău, două sunete, un miros –, mă îndepărtasem către un loc distant, priveam către ceva ce nu era acolo, nu mai văzusem și, îmi pare rău să dezamăgesc, n-am ajuns să văd încă. Și nu era un zid exact ce nu voiam să văd? O închidere, un capăt de drum, o cale obturată? Desigur, nu era doar asta; zidul venea cu propriul spațiu, făcea loc pentru o lume pe care-o întrevedeam ca printr-o gaură de cheie. Avea un fel de curte în față, cu un gazon care ar fi fost egal, dacă n-ar fi fost presărat de pietre. De-a lungul său era o cărare de dale înclinate, cu câte un colț mai ridicat, iar între mine și el, se întindea un gard vechi de fier forjat cu modele vegetale

și vârfuri ascuțite. Erau copaci în jur, arțari sau stejari; puteam distinge o briză ușoară. Niciun alt om, nici eu nu știu dacă eram sau mă vedeam acolo, nu era o proiecție, aveam o distanță, îl puteam distinge de lumea reală. Însă, toate aceste gânduri îmi rulau involuntar prin minte și-și urmăreau propriile linii, fără participarea mea. Aveam să le recuperez ulterior, în multele dăți în care urma să mă reîntorc la zid – nu cu aceeași intensitate, ci, mai degrabă, ca la o amintire de care trebuie să fii pentru a nu o pierde prin balastul mental. O singură întrebare a reușit să se desprindă atunci din acest flux și să-mi răsune în conștient: *Dacă lumea asta este tot ce avem, de unde ne vine impresia unei lumi mai bune?*

Trebuie să insist că nu fuseseră cuvintele mele sau, cel puțin, nu veniseră ca o reflecție trecută prin rațiune; nimic filosofic la mijloc. Totuși, întrebarea îmi rămâne intim legată de acel zid. Răspunsul ei încă îmi pare a fi identic cu localizarea lui. Iar asta e o adevărată problemă, din moment ce,

reiterez, nu am văzut și nu o să văd vreodată acel zid, cu gardul său, grădina sa, cu dalele și arțarii și iedera care l-au însoțit. Aș putea să-i caut originile, să-l descompun și să-i analizez fiecare cărămidă, de la vârf până la temelie, dar cu ce folos. La terapeut nu poți să te duci pentru a vorbi de forme arhitecturale, ai primi răspunsuri nesatisfăcătoare, analize după ureche, prin care am trecut deja: ancorare, un capăt de drum, o fundătură, un răspuns la stres extrem, etcetera. Dar acel zid era și o deschidere, o perspectivă, poate neasumată, către o lume mai bună, homeostatică, unde nu există stimuli deranjați, fluxuri inconștiente, vertijuri și rateuri ale organelor de circulație a sângelui. Și cum interacționează asta cu starea ta mentală din acest moment, oare explică o dorință de autoconservare, o compensare în economia psihică? Și tot așa, timp de o oră, apoi plătesc și merg acasă, fără vreo altă rezolvare. Nu este în nicio măsură fals, însă problema nu este aici, în viața imediată, ci acolo, oriunde ar fi.

Cizmărie, cea mai tare meserie

Dana Pătrănoiu

„Dispensarul de încălțăminte” sună interesant și e oarecum aproape de Institut – din bulevardul Colonadei are de traversat două străzi paralele, apoi cotește pe Codrescu și iese fix în piațeta Turnului de Apă, acolo-i stabilimentul... Virgil citește niște review-uri scrise de oameni aparent mulțumiți sau plătiți să pară așa. Apoi vede că încălțăminta trebuie lăsată la atelier pentru a fi mai întâi diagnosticată. În plus, par să dea pe-afară de comenzi, reparațiile pot dura până la o săptămână. Văr-su își pune pirostrile peste trei zile, așa că n-are vreme. Mai caută. „Încălțări cu ștaif” promite promptitudine și e pe lângă Hala florăreselor, la vreo patru kilometri de casă. În fotografia postată pe site se vede un colț de stradă aerisită și o casă veche cu un nivel, la parterul căreia e „cizmăria”. Virgil ridică dintr-o sprânceană. Formează numărul de telefon afișat pe ecran ca să se audă cu meșterul pentru detalii. Dar știe deja că acolo o să se ducă. În ciuda obiectelor care maschează excentric intrarea în atelier. Sau poate tocmai din pricina lor: o

motocicletă Harley și un costum de samurai.

Io mi-am deschis cizmăria târziu, abia când s-au băgat programe UE pentru „inițiative gospodărești”. Atunci s-au deschis ateliere ca ciupercile. Cum era cântecul ăla: „M-apucai de cizmărie / Cea mai tare meserie...”? Și cum s-au deschis, s-au și închis. Întreprinzătorii nu-și scoteau pârleala – cu cât ar fi trebuit să dea pe reparații, necăjiții își luau o pereche de adidași din Dragonul Roșu, botine și șlapi din primul outlet sau de la piață. Nemaivorbind că unii meșteri... numa’ patalama sau firma de pe ușă era de ei, niște nepricopsiți care n-avuseseră de la cine să fure meserie. Io aveam ceva chiverniseală rămasă de la babacu’, ori pusă deoparte de mine din salar. Și eram „pe treabă”. Prinsesem o mulțime de trucuri cizmărești de la unchiu-meu, că stăteam cât erau verile de lungi mai mult prin maghernița lui cu încălțări. Dacă nu dereticam sau nu umblam cu comisioane, mai lipeam cu prenadez o sanda, mai băteam câte-un flec. Și, în rest, ochi și urechi la meșter: „acum băgăm cleștele

cu fălci îndoite, pentru asta trebuie ciocănelul cu vârful curbat, dăm găuri c-o sulă mai groasă, merge și preducea, prindem bine ochetii...” Ani buni, după ce mă luase taică-meu în Capitală, abia așteptam să se termine școala ca s-o tulesc înapoi la Dunăre. La muncă, de fapt, în atelier. Meșterea asta mi se potrivea ca unsă. Am prins în doi timpi rostul sculelor mari și mici, apoi mi-a plăcut de când mă știu lucrul cu mâinile. Mă dau și-acum în vânt după mirosul înțepător și leșios de adevizi, pomezii, marochin. Eram deja o calfă destoinică. Unchiu-meu tot spunea că-mi lasă mie coșmelia aia. Apoi a pățit... ce-a pățit. Imediat după

’89. I-au dat târcoale niște milițeni în civil, polițai de-acum, și până la urmă l-au săltat. Pe urmă, taică-meu mi-a găsit de lucru în Capitală, ca să nu „vagabonțesc”, zicea el. Gardian. Am făcut cam toate târnelile din împrejurimi. Și beciurile poliției de prin centru, până s-au desființat. Într-o vreme, am trecut și pe la escortă-deținuți, dar acolo era prea mare bătaie de cap. În fine... am terminat devreme cu păzeala și, na, acu’ ciubotăresc de dimineață până seara. Ba am învățat-o și pe nevastă-mea, ca să lucrăm la patru mâini. Șmecheria e că nu refuz nimic... Fac și „tuninguri” pentru snicărși și orice scrânteală se mai cere.

Teritorii

Andra Rotaru

ceva se zbate, aproape îngropat în pământ.

istoria locului nu consemnează existența vreunei vieți subpământene, doar confirmă linearitatea și banalitatea spațiului – nimic nu s-a înmulțit, nu a produs alte resturi și nu a evadat cu bună știință. astfel, în proporții egale, nu există nimic de menționat despre groază și subterane.

simțul maternității în astfel de circumstanțe e exclusiv o istorie neverosimilă și neînsemnată prin probabilitatea sa nulă.

când linia dintre naivitate și brutalitate se trasează brusc, ororile însuflețesc trăsăturile feței și ochii se închid.

cu toate astea, continui expediția în apele reci ale pământului, cu vapoare care au plecat să înconjoare polii.

un asemenea drum are nevoie de spații largi, de pustietatea apelor, să se închidă bine în ele. dacă cineva moare, moare acum, când bancurile de gheață trasează noi teritorii.

Povestiri self-help de tip horror din mitologia argentiniană

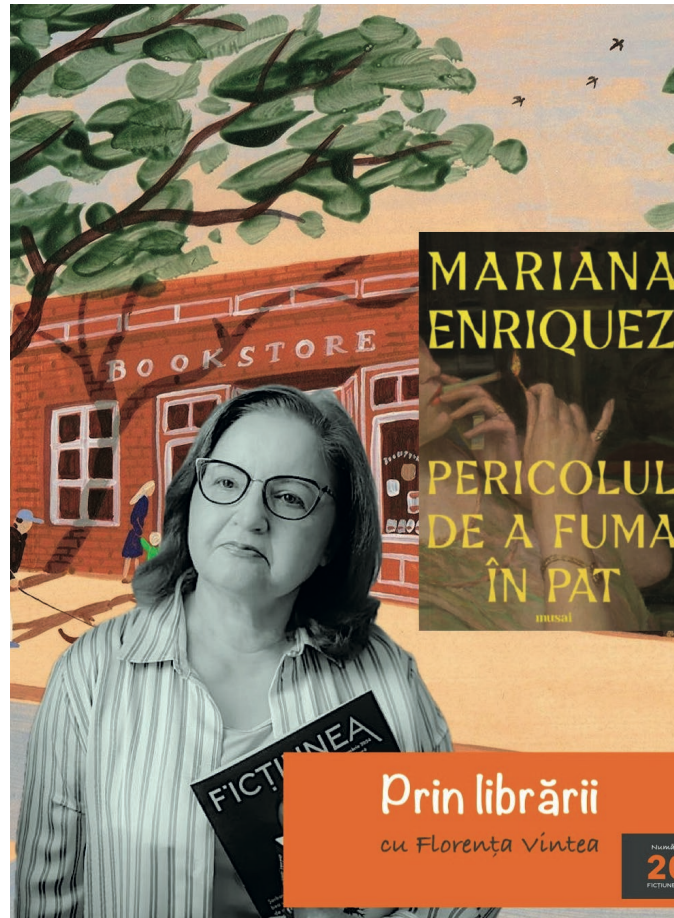
Florența Vintea

Mariana Enriquez,
Pericolul de a fuma în pat, trad. Marin Mălaicu-Hondari, Editura ART, 2024

M-am adâncit în noul volum de povestiri *Pericolul de a fuma în pat* (Editura ART, 2024) semnat de Mariana Enriquez cu aceeași curiozitate temătoare și nestăpănită pe care am trăit-o citind primul volum de povestiri al autoarei, *Ce-am pierdut în foc* (Editura ART, 2017). Traducerea din limba spaniolă semnată pentru ambele volume de Marin Mălaicu-Hondari a fost o încurajare tăcută și o garanție a calității lecturii. Așteptările nu mi-au fost înșelate.

De la bun început, m-a intrigat titlul *Pericolul de a fuma în pat*. Primul gând mi-a zburat la o carte de tip self-help. Nu uitaseam, după experiența lecturii anterioare cu *Ce-am pierdut în foc*, că voi avea nevoie de curaj să intru ca cititor în subiectele Marianei Enriquez. Și, mai ales, să rămân acolo, prinsă în realitățile ei dure, pentru că poveștile ei te ademenesc precum o plantă carnivoră, te aspiră și nu te poți salva decât după aflarea deznodământului. Ea scrie constant asemenea unei jurnaliste cu experiență directă și puternic angajată în subiecte sociale specifice Argentinei, ceea ce aflăm cu prisosință din biografia autoarei. Și nu are menajamente de limbaj, pentru că personajele povestirilor din *Pericolul de a fuma în pat* trăiesc fără excepție în cea mai crudă realitate oferită de societatea argentiniană pe care autoarea o cunoaște nemijlocit.

„Dezgroparea îngerașului” este povestirea care deschide

volumul. Într-un amestec de *speculative fiction & horror*, aflăm cum membrii unei familii ajung să rememoreze o poveste veche de trei generații atunci când oasele unui nou-născut, decedat prematur, sunt aduse la suprafață după o ploaie puternică care spălase pământul din grădina casei, acolo unde fuseseră îngropate superficial. Copilașul fusese înmormântat conform tradiției, costumată în îngeraș, dar continuă să bânuie amintirile femeilor, așa încât oasele fuseseră mutate de câte ori familia își schimba locuința. Povestea fetiței-îngerăș merge mai departe, odată ce oasele ies la lumina zilei.

Lectura m-a prins rapid, pentru că Mariana Enriquez

știe cum să o facă, dar povestirea care dă titlul volumului se lăsa așteptată, ceea ce îți poate crea o reală frustrare. Un minus al culegerii de povestiri sau un calcul premeditat de a-l ține pe cititor aproape? Tentația de a ajunge mai repede la povestirea cu pricina m-a făcut să sar paginile până la atracția din titlu. „Pericolul de a fuma în pat” a fost unul dintre cele mai ciudate și mai captivante titluri cu care m-am întâlnit până acum. În centrul povestirii omonime, se află o tânără femeie cu obiceiuri stranii și apucături de automutilare. Suferința tinerei este relatată aproape impersonal, cu descrieri intime care îți dau frisoane, cu detalii anatomice despre bolile incurabile ale acesteia, dar care se

termină în stilul caracteristic lui Enriquez: o suferință fizică profundă este transformată într-o revelație.

„Acele mici incendii circulare o făceau să râdă. Dacă își scotea capul de sub cearșaf și se uita la semiîntinericul din cameră, găurile arse lăsau lumina veiozei să treacă și razele se reflectau pe tavanul care părea acoperit cu stele.

Trebuia să facă și mai multe găuri în cearșaf, pentru că – și-a dat seama imediat ce a văzut – tot ce-și mai dorea era un cer înstelat deasupra capului ei. Asta era tot ce-și mai dorea.”

Spre sfârșitul volumului, ritmul inegal al povestirilor devine ușor obositor, a fost nevoie de mici pauze de lectură. Impactul emoțional te poate copleși, relatarea constantă a violenței te poate blaza. Aveam impresia că deja puteam anticipa mecanismul suferinței omniprezente și am simțit nevoia unei respirații adânci, așa cum fac și unele personaje.

Volumul *Pericolul de a fuma în pat* pune laolaltă douăsprezece povestiri care par piese dispartate ale unui puzzle haotic, fără finalitate, mișcător asemenea unui caleidoscop. Narațiunile sunt amplasate în mediul suburban, acolo unde se întâlnesc cu prisosință dezmoșteniții vieții. Traumele sunt văzute ca experiențe de viață aproape firești și cu cât acestea sunt mai dure și mai pline de violență, cu atât sunt asimilate mai profund, prejudecățile și superstițiile predomină, iar soarta este unică și de ne-evitat. Pare că nimeni nu are scăpare, iar alienarea mentală sau dispariția fizică sunt singurele căi de evadare.

Un roman intrigant și provocator

Maria Loredana Constantin

Olga Tokarczuk,
Rătăcitorii, Traducere din
limba polonă și note de
Cristina Godun, Polirom,
2018

Rătăcitorii, scris inițial în poloneză de Olga Tokarczuk, a fost publicat în 2009 și tradus în engleză în 2018 de Antonia Lloyd-Jones, iar în limba română a fost publicat de editura Polirom. Tokarczuk este o autoare apreciată la nivel internațional, câștigătoare a Premiului Nobel pentru Literatură în 2018, iar lucrările sale au fost traduse în numeroase limbi, demonstrând vocea ei unică în literatura mondială.

Romanul aparține genului de ficțiune polițistă, dar sfi-dează așteptările tradiționale, combinând elemente de dramă psihologică, umor negru și reflecții filosofice. Stilul de scriere al lui Tokarczuk este introspectiv și profund meditativ, plin de digresiuni filosofice și de o legătură profundă cu natura.

Povestea este plasată într-un sat izolat din Polonia, aproape de granița cu Cehia,

personajul narator este Janina Duszejko, o femeie în vârstă, excentrică, care își petrece timpul studiind astrologia și traducând poezii. Când o serie de morți misterioase au loc printre bărbații din zonă, inclusiv vecinii Janinei, ea devine convinsă că animalele se răzbuună pentru cruzimea pe care oamenii le-au provocat-o. Pe măsură ce numărul cadavrelor crește, Janina începe propria investigație, împletindu-și convingerile personale, cunoștințele astrologice și iubirea profundă pentru natură în încercarea de a înțelege ce se întâmplă. Romanul explorează teme precum justiția, ecologia și marginalizarea celor excluși din societate.

Janina Duszejko este o protagonistă intrigantă, a cărei voce este atât fantezistă, cât și serioasă, ceea ce o face un personaj captivant. Excentricitatea Janinei și obsesia ei pentru astrologie par să fie în contradicție cu detectivii tradiționali din ficțiunea polițistă, dar acestea adaugă profunzime

și complexitate personajului. Tokarczuk provoacă cititorii să ia în considerare moduri alternative de a interpreta lumea – prin natură, astrologie și o etică a griii. Romanul explorează, de asemenea, drepturile animalelor și problemele de mediu, reflectând preocuparea autorului față de consecințele deconectării umanității de la lumea naturală.

Stilul romanului este un amestec de reflecții existențiale și un ritm asemănător cu cel al unui thriller care aluneca în teritorii filosofice. Descrierile peisagistice sunt vii și pline de o atmosferă tensionată, creând un sentiment de izolare și neliniște care străbate întreaga carte. Uneori, narațiunea devine mai contemplativă decât plină de acțiune, deoarece Janina deviază frecvent în credințele și reflecțiile personale despre astrologie, William Blake și cruzimea umanității. Aceste digresiuni sunt însă parte din unicitatea romanului, oferindu-i o calitate meditativă care echilibrează elementele mai întunecate ale intrigii.

Deși *Rătăcitorii* este un roman intrigant și provocator, un punct slab ar putea fi ritmul său. Digresiunile filosofice și stilul introspectiv pot încetini dinamica intrigii polițiste, ceea ce ar putea frustra cititorii care caută un roman de crimă mai tradițional. Lumea Janinei, marcată de obsesii pentru astrologie și idei neconvenționale despre justiție, poate, de asemenea, să pară stranie pentru unii, deoarece acestea domină narațiunea. Totuși, pentru cititorii dispuși să se implice în aceste idei, cartea oferă o experiență de lectură bogată și stratificată, care depășește limitele genului polițist.

În concluzie, romanul lui Tokarczuk este un amestec îndrăzneț și original de ficțiune polițistă, filosofie și comentarii ecologice. Deși ritmul cărții și excentricitățile Janinei s-ar putea să nu atragă toți cititorii, *Rătăcitorii* este o meditație profundă asupra justiției, moralității și relației umanității cu natura, consolidând reputația lui Tokarczuk drept o voce importantă în literatura contemporană.

Întâlnirile revistei Ficțiunea își propun să aducă în dialog generații diferite și artiști care contribuie, chiar și tangențial, la un construct artistic.

De data aceasta, discuția pornește de la povestirea Spații virtuale de Francisc Csiki și se oprește asupra tonului auctorial. Rafael Taraca ilustrează tipuri de tonalitate muzicală, completat de eleva sa, Vanessa Selouk. Iar prof. Diana Ene și elevii săi, de la Colegiul Cervantes (care au citit povestirea Spații virtuale), analizează și discută două concepte controversate: ton și ritm în literatură și muzică.

Vă așteptăm și pe voi, evident după ce aruncați un ochi asupra povestirii lui Francisc Csiki, din acest număr.

Muzeul Național al Literaturii Române, str. N. Crețulescu, nr. 8

Ton credibil, ritm de neuitat

Literatură și muzică

10 decembrie, ora 18

Invitați

Francisc Csiki (proză)
Rafael Taraca (saxofon)
Vanessa Selouk (pian, voce)

O povestire întoarsă
pe toate părțile de

Prof. Diana Ene
elevii Colegiului Cervantes

Moderator

Andrei Roșca

Verbe. 42. Oboseală

Petre Nechita

Înregistrez mesajul ăsta audio pentru că mi-e lene să scriu. Dar vreau să povestesc totul așa cum s-a întâmplat.

Eram în 41. Trotineta electrică mi-e stricată, așa că am dat-o pe STB. Mă înghesuim cu vreo mie de oameni, iar geanta mea tembelă ocupa spațiu cât pentru trei inși. Duceam o comandă ascunsă bine în pereții termoizolanți.

În tramvai era zăpușeală, căldura se ridica în valuri. Deasupra ei, un parfum dulce, un iz din ăla de zmeură fiartă în oală, cu zahăr turnat deasupra. Miros de gem, dar ca o coajă peste transpirația umflată de căldură. Așa că mi-a venit să vomit. Stomacul mi s-a prins de coloană, m-a strâns în spasme mai rele ca la ciclu și gura s-a umplut cu salivă acrișoară.

Am sărit la prima stație și am sprijinit gardul peronului, cu mașinile vâjâindu-mi prin dreptul frunții. N-am borât pentru că n-am mâncat de vreo 12 ore. Atunci livram cina pentru o târâtură cu ifose.

Așa s-a și dovedit. Mi-a trântit-o de la interfon că sunt în întârziere. Iar la ușă s-a lăfăit în halatul ei moale, frecată toată cu o cremă care puțea în tot blocul.

Uite cum stă treaba: sunt obosită. Nu știu cum s-o spun, cum să descriu sfârșeala asta

din mușchi, senzația că orice urmă de forță mi se scurge din trup, ca un firicel de pipi pe care l-am scăpat fără să vreau.

Și mai rea e pâcla din cap, ceața care mi s-a furișat în creier. Sunt obosită, dar nu pot să dorm. N-am timp s-o fac și nici suficientă forță să închid ochii. Când îmi coboară pleoapele, îmi bubuie în timpane facturile neplătite, chiria întârziată, restanțele la întreținere. Sunt 16 ore din zi pe stradă, alerg, dar în curând aș putea ajunge cu totul sub cerul liber. Numele meu e doar pe buletin, n-am altceva. Câteva poze într-un plic îngălbenit, asta mi-e copilăria. Puținii ani de adult sunt ca un șir de covrigi, dar numai cu datorii și dezamăgiri.

Sunt obosită, nu mai știu unde încep și unde mă termin. Uneori pun mâna pe mine, mă ating, încerc să mă mângâi așa cum ar face-o un bărbat excitat. Simt doar o apăsare aspră, ca o haină aruncată pe un trup indiferent. Slăbănoaga aia, îmi zic până și eu.

Am coborât de la clienta fiartă în cremă și m-am oprit pe o băncuță incomodă. În față aveam vitrina unei librării. Printre cărți, un panou de vreun metru și ceva. Silueta unei dive de la tv cu un citat: *și eu am fost epuizată, sfârșită cu adevărat. Dar am descoperit soluția, am evadat. Vrei s-o afli?*

Ceva m-a electrocutat pe interior. Nu știu cum am văzut pietrele de la rădăcina unui copac pipernicit. Am apucat-o pe cea mai mare și-am aruncat-o înspre divă. Nu credeam că o vitrină se poate sparge atât de ușor. Creierul mi s-a făcut instantaneu țândări. De teamă rece și sleioasă.

Am apucat geanta și am tuit-o printre blocuri. Alergam și-mi ziceam: uite, mai sunt în stare să fug. Dar n-am reușit prea mult. Plămâni s-au uscat și au prins să vomite de capul lor.

Puteam să ies în celălalt capăt al cartierului, dar aș fi dat de camere de supraveghere. Am recunoscut un bloc virgin la capitolul ăsta, unde

am făcut livrări. Am pândit un locatar și-am intrat decisă.

Acum stau în uscătorul de la ultimul etaj, o cameră întunecată și igrasioasă. Mă întreb dacă m-a văzut careva. Probabil aș scăpa de pușcărie, dar bani de despăgubiri n-am.

Sunt obosită. Înregistrez rahatul ăsta de mesaj pentru că m-am săturat să-mi spună alții că sunt epuizați și stresați.

Port în stomac toată rugina de pe țevile Bucureștiului. Pe limbă am cenușa adunată de pe fiecare stradă spartă. Ochii mi-s plini de zoaiele din canalizări.

Sunt obosită. Înregistrez pentru că o să pun capul jos și dacă e să cad într-un somn de o mie de ani, vreau să știți ce-i cu mine.

Vagă poveste de iubire

Daniel Antohe

A văzut-o pentru prima dată la un chef, în anii studenției, și, periodic, continuau să se întâlnească. Sigur, asta se datora și faptului că rămăsese, după atâția ani, cea mai bună prietenă a verișoarei lui.

Erau amândoi în căminul 116 din campusul studentesc,

cheful se ținea în trei camere la primul etaj. În camerele acelea locuiau câte cinci studenți, fiindcă 116 era un cămin de fete.

N-ar mai fi știut el, Paul, să spună care anume era ocazia cu care vară-sa lone-la îl chemase la chef; însă,

gândindu-se mai bine, părea ceva de relativă anvergură.

Era, evident, tânăra femeie care era cel mai bine cumpusă dintre toate tinerele femei care se aflau în camere, pe hol, la fumoar sau în oficiu. Paul, însoțit de un prieten și coleg de facultate, începuse

deja să se afume, desfăcând bere după bere și sorbind, între beri, câte un pahar de votcă cu suc de portocale. Îi făcea plăcere să-și amintească de anii studenției: alcool, examene, distracție, cursuri, alergat după femei și chiar și ceva droguri.

Siena, fiindcă așa o chema – nume exotic, ar fi fost interesant de știut cum de părinții ei avuseseră curajul de a o boteza astfel – bea și ea un amestec de tărie și răcoritoare, însă probabil că mai cu măsură.

Și Paul, puțin mai târziu în seara aceea, s-a îndreptat spre masa cu sandvișuri și gustări din una dintre camerele studențești, o ochise din timp cum încerca să străpungă o măslină cu o scobitoare.

Nu își mai aducea aminte ce îi spusese atunci; cum era băut, probabil că sărise calul,

fiindcă după scurta conversație, Siena o apucase către oficiu.

Paul Florian Rotaru nu băuse însă degeaba – o urmări cu privirea din pragul ușii și o văzu intrând în încăperea pentru gătit. Oficiul era mare, câțiva își fierbeau cafea, era o încăpere captivă în întregime cu faianță albă, astfel că Paul avu senzația că se află într-o rezervă de spital sau în cabinetul unui dentist. Prin ușa din capătul oficiului se ieșea pe o terasă îngustă, traversată de o bancă. Geamurile erau deschise, cei care băuseră cam mult

se răcoreau cu aerul de început de toamnă de afară.

Acolo, pe banca din terasa oficiului, fumând alături de colegul lui, fusese cu adevărat izbit de înfățișarea femeii: bună, ar fi zis golănește, însă Siena era mai mult decât bună, era o adevărată reușită a naturii.

În seara aceea, nu avea să mai încerce nimic în vederea seducției, așa cum e practică în campusurile studențești la douăzeci de ani. Fuma, se chinuia să susțină conversația cu colegul așezat lângă el, și

cu colțul ochiului survola scena din capătul terasei: ea stătea în picioare, cu mâinile la spate, sprijinită de calorifer, în timp ce un fante de Cluj-Napoca, unul dintre tinerii cu bani care alergau după studentele venite din alte părți, vorbea cu ea. Tânărul își ridicase nonșalant piciorul, lipindu-și talpa de pragul geamului terasei, instalând astfel o barieră între Siena, el și restul lumii. Și hainele lui, de șmecher dintr-un videoclip de rap de pe MTV, haine scumpe, și barba aranjată la frizer și dată cu ulei.

Despre sălbăticia-mată, singurătate și comuniune

Iulia Pietraru

Delia Owens, *Acolo unde cântă racii*, trad. de Bogdan Perdivară, ediția a III-a, București, Pandora Publishing, 2022

Delia Owens, zoologă, naturalistă și autoare a numeroase cărți de știință, își face debutul în literatură cu romanul piramidal *Acolo unde cântă racii* (2018), intrat rapid în topul internațional al celor mai bine vândute titluri din 2019. Naratiunea capătă consistență în jurul unei feminități care ni se devoa-lează în straturi și în reciprocitate cu schimbările ecosistemului din care provine. Kya Clark, protagonista cărții, supraviețuiește și se maturizează „de una singură” (Owens, p. 422) în pustietatea unei mlaștini de pe coasta Carolinei de Nord, din apropierea localității imaginare Barkley Cove, după ce familia i se destramă din cauza violenței domestice. Astfel că membrii familiei (mama și copiii) se află permanent într-o poziție de vulnerabilitate față de prezența paternă, tulburată de alcoolism și patima jocurilor de noroc.

Instalația narativă se întinde pe o perioadă destul de vastă, începând din anul 1969 (punct temporal care coincide cu găsirea cadavrului lui Chase Andrews lângă foisorul de foc) și continuând retrospectiv cu anii de formare a Kyei. Asemenea copiilor-arhetip crescuți în sălbăticia literaturii universale (de la Robinson Crusoe, Tarzan din neamul maimuțelor al lui Edgar Rice Burroughs, sau Mowgli din *Cartea Junglei*, până la rescrierea modelului în cheie post-modernă, aparținând unor Michel Tournier – *Vineri sau Limburile Pacificului*, William Golding – *Împăratul muștelor* sau J.M. Coetzee – *Foe*), Kya este abandonată la vârsta de șase ani, în 1952, în sălașul din baltă, înconjurat de păduri de stejari, desișuri, buruieni și apă sărată. Copilăria și adolescența îi sunt marcate de o perioadă istorică importantă în guvernarea Carolinei de Nord (și a altor state americane sudice/de frontieră). Până în anii '60, acestea au fost conduse după sistemul de caste rasiale „Jim Crow”, în urma căruia au

fost instituționalizate rasismul și opresiunile sociale. Acest reziduu al vechilor mentalități coloniale/imperialiste potentează o formă de dominație internă, a cărei victimă este și Kya, deși persoană albă, dar considerată diferită doar pentru că împrejurările sociale și familiale au constrâns-o să nu se conformeze standardelor comunitare.

În momentul în care protagonistă este respinsă de societate și părăsită de familie, iar singurătatea devine tot mai cuprinzătoare, începe să încorporeze iubirea non-umană, a viețuitoarelor și elementelor naturii ale cărei fragmente încântătoare i le descoperă și prezervă. Acest spațiu al luminii [balta] îi oferă locuință, hrană, educație, protecție și alinare, o păzește și îi păstrează secretele, „peste tot pe unde umbla, întinderea mlaștinii îi purta de grijă. Și apoi, în cele din urmă, într-un moment nedeslușit, durerea din inimă fu absorbită precum apa în nisip. Tot acolo era, dar în adânc. Kya își lăsă palma pe pământul ud, care scotea aburi ca de răsuflare,

iar mlaștina îi deveni mamă.” (Owens, p. 48). În vreme ce oamenii (din sat sau din împrejurimi) obiectifică balta, Kya o vivifică. Singurătatea o întărește, iar excluderea îi oferă șansa să se conecteze cu natura, să-și simtă pulsul vieții și să creeze, asemenea lui Robinson Crusoe, o nouă lume în sălbăticia, pe care o domesticește. Melea-gul-mamă mustește de viață în lipsa oamenilor: păsări sălbătice și tot soiul de crustacee, animale și făpturi care trăiesc în acest climat sudic.

Al doilea plan narativ (mai dens în partea a doua a cărții, „Mocirla”), cu iz gotic și narat intermitent, nu face altceva decât să prezinte elementul-surpriză care îi sporește

cărții succesul comercial: căutarea unor probe incriminatoare în vederea elucidării împrejurărilor care i-au determinat moartea unuia dintre cei mai cunoscuți și înstăriți băieți din localitate, Chase Andrews. Kya ajunge să fie acuzată de omor și să treacă printr-un întreg proces de judecată, luându-se în calcul inclusiv condamnarea ei la moarte.

Dublul statut pe care îl dobândește Kya, acela de Fata Mlaștinii (poreclă) și protectoarea naturii, poate fi

corelat cu motivul românesc al Știmei lacurilor, dar și cu alte spirite acvatice care au circulat în cultura universală și s-au aclimatizat în medii diferite, în funcție de credințele mitologice locale și potențialul lor de rezonanță: naiadele (în mitologia greacă), rusalcele (în mitologia slavă), Lady of the Lake (în mitologia britanică) ș.a.m.d. În credința populară românească, Știma lacurilor/apelor este cunoscută pentru puterea ei de a proteja și governa ținuturile acvatice,

pădurile, natura. Despre ea se crede că posedă trăsături fizice de o frumusețe copleșitoare, dar și puteri misterioase asupra naturii, apelor și a celor care încalcă legile propriului ecosistem. În literatura română, Cezar Petrescu preia și revalorifică acest mit folcloric într-o manieră gotică, în nuvela fantastică „Aranca, știma lacurilor” (1928); alte ipostaze ale zeității mitologice se regăsesc în povestirea lui Mihail Sadoveanu, „Zâna lacului”, sau în „Loștrîța” lui V. Voiculescu.

Dincolo de puținele momente previzibile ori lipsite de veridicitate, romanul este unul de referință în peisajul literar contemporan mondial și se distinge prin abordarea diferită a subiectului, utilizând atât instrumentele vieții contemporane, cât și cele venite pe filiera științelor naturale și a zoologiei, și mai ales prin frumusețea, simplitatea, umanitatea, friabilitatea poveștii sau mai curând a vieții care se descoace, a sufletului care, după moarte, își revizuieste viața.

Daniela Petroșel: La noi se cântă prohodul Teoriei

Un interviu de Ciprian Handru

Inventivă și adeptă declarată a argumentului solid, ați rămas printre puținii teoreticieni din domeniul artei literare care nu pun preț pe promovare, din care cauză teoriile dvs. au și intrat într-un soi de „folclor” al exegeticeii literare, în sensul că multă lume vă citează fără sursă. Vă rog să ne povestiți mai multe despre refuzul dumneavoastră de a vă promova.

Vă sunt profund recunoscătoare pentru acest cumul de laude; dar mă tem că aveți o părere prea bună despre mine și despre importanța mea în spațiul critic actual. Nu este vorba de un refuz, căci asta ar însemna o declarație ideologică tare. Pur și simplu așa s-au așezat lucrurile, nu am avut întotdeauna ocazia sau timpul necesar să îmi promovez cărțile. Ele au fost publicate la edituri naționale cu vizibilitate și, dacă au fost cercetători interesați de aceleași teme ca și mine, sigur au aflat de existența lor. Oricum, am considerat întotdeauna că studiile pe care le publicăm sunt precum copiii noștri: îi creștem cât de

bine putem – m-am amuzat să observ că am scris câte un volum cam tot la șapte ani – și îi trimitem în lume să vorbească despre ei și despre noi, fără a le netezi noi înșine prea mult drumul.

Pe de altă parte, chiar dacă știu că este un tip de activitate pe care orice cercetător serios o face, nu mă simt confortabil să-mi promovez publicațiile. Sunt destul de autocritică, centrată mai ales pe ce aș fi putut face mai bine, și mi se pare că promovarea are un miez tare de laudă de sine. O fi de vină educația primită – aparțin unei generații în care modelele de parenting nu erau orientate exclusiv pe consolidarea stimei de sine a copilului –, căci părinții mei mi-au inculcat adânc ideea că lauda de sine are mirosul mediocrității. Pe de altă parte, suntem prinși între dorința noastră de a face și de a schimba lucruri și conștiința relativității acestor lucruri. Când predai vreme de douăzeci de ani (și) un Eminescu-poet al deșertăciunii universale – oameni și civilizații –, când pătrunzi în universurile pustiite ale imperiilor de altădată ce plutesc în

imperiul unei raze, ceva din toată această gândire se înrădăcinează în tine și trăiești cu mult mai multă seninătate spectacolul zădărniciii umane. Și, ca să mă afund și mai mult în zona prețios-livrescului, dacă lumea asta-ntreagă e o clipă suspendată, de ce ai mai crede în promovare? Cinis/pulvis et umbra sumus....

Care este viziunea dumneavoastră despre meritul ficțiunii literare? Este o soluție evadarea de la exegeză spre statistică, de exemplu?

Într-adevăr, s-au schimbat mult în ultimii ani instrumentele criticii literare. De la lecturile impresioniste am ajuns la cele

cantitative. Saltul e brusc – nici măcar literatura nu a ținut întotdeauna pasul cu cercetarea literară –, iar sentimentul meu este că, dar se prea poate să mă înșel, am sărit o etapă. Am ars tocmai etapa ce a dus Occidentul spre studiile cantitative, o etapă ce ar fi privilegiat, dorit moment!, tocmai Teoria. Mă tem că la noi se cântă prohodul Teoriei, fără ca ea să devină cunoscută, fără să fi avut prilejul să-și facă (măcar) o familie, fără să fi avut timp, instituțional, să trăiască. Să formeze catedre, școli și adepți care, extenuați fiind apoi de prețiozitatea și ineficiența ei, să o declare defunctă. Altfel, o dată în plus, ardem etape necesare, doar spre a ne sincroniza.

0 sută de momente de singurătate

Bianca Zbarcea

Nu știu dacă sunt eu singura, dar cu fiecare ființă care îmi dispare din viață, pe cale naturală sau de ghinion al săracului, parcă mă sparg în fragmente și ce lipesc eu înapoi devine o creatură sinistru deformată, cu părți esențiale lipsă. Nu cunosc eu multe despre teoria artei, dar dacă Dali ar putea exprima ușor haosul rămas în mintea mea, atunci clar Picasso mi-ar explica sufletul. Știi cum e aia, de mers mergi mai departe, că dacă stai pe loc, pierzi la bancă apartamentul de 2 camere. Dar nu știu ce mers e asta, că abia văd stânga, dreapta, și mă împiedic la fiecare al doilea pas.

Și nu e că nu te obișnuiești, că oamenii se pierd, se pierd ușor ca speranțele din tinerețe, se pierd așa ca o pală de vânt care vine, pleacă, mai vine, dar mai des pleacă. Deci de obișnuit, ești obișnuit. Nu durează mult, 1 lună și ești brici, gata de muncă, gata de mai departe. Doar că rămân niște goluri pline de rumeguș putrezit. Și mucegaiul ăla mie îmi place, e culoarea mea preferată, dar avansează ca un

cancer și fiecare gol se mărește până atinge alt gol. Și tot așa până cașcavalul meu găurit e doar o gaură imensă și nu mai știi cum ai devenit adult, cum ai devenit prost, cum ai devenit singur. Iar eu știu, chiar și în limitarea mea, că literatura din singurătate s-a născut, că la început nu exista faima, nu exista cariera, nu exista Facebook sau Instagram, unde să scrii că ești scriitor și să primești nițică dopamină dintr-un singur cuvânt. Nu, că înainte nu era nimic. Erai tu cu foaia și o singurătate acerbă, una de-aia de o simți cum îți scrijeleşte în piele și o teamă anxioasă de știai că vei plesni dacă nu o scoți și ți-o pui undeva. Și așa s-au născut și scriitorii, ăia numiți pasionați. ăia sunt cei mai singuri, din ăia nu au mai rămas particule, ci doar gol.

Și ne lăudăm ca români cu dorul, că doar noi îl avem. Alții au altele, au pierdere, au nostalgie, dar dor avem doar noi. Ce prostie, să îți lauzi singurătatea ca noutate a neamului, când de fapt ea se întinde, venă cu venă, până departe de națiune și până la om. Mie una

nu îmi e dor, mie îmi e durere. Aș vrea să fie dor, parcă dorul ține mai de trecut, dar durerea e de prezent, iar eu de prezent sunt sătulă. Înlocuiesc om cu om și om cu carte și carte cu carte, pe ritmuri de Finneas și pe cuvinte de oameni singuri, care își prezintă volumele drept ofrande singurătății. Să mai stea sau să plece? Să plece, să plece, căci oamenii sunt materie solidă, dar efemeră, mai bine să plece, că mai mult sunt obișnuită cu starea de fapt

decât cu excepția de drept. Și din mine a rămas doar golul, doar un pic de șvaițer, nici nu mai am ce găuri. Mai bine treceți direct prin și vă scriu apoi o de-aia de corazon.

Mereu va suna mai bine scriitor decât trist amator sau „between friends” decât „singur cuc”, dar noi știm adevărul. Știm ce înseamnă să plece om cu om și dor cu dor și să rămâi doar tu, cu o foaie, un ecran, cu tine, cu tine, cu tine, și de tine să nu mai scapi. Mă declar scriitor.

Doina RUȘTI și Laura VASILIU

Sâmbătă, 7 dec. ora 12.30

De la Gaudeamus

În ziua de Crăciun am bătut la ușa lui Alfred, care avea o ditamai căsoaie la bulevard, cu slugi și masă încărcată cu delicatessuri

Călătorie în America Latină. Despre violențe, exil și frumusețea vindecătoare a literaturii

Alina Bako

A apărut, la editura clujeană Casa Cărții de Știință, încă din 2021, un studiu consistent intitulat *Tigrul și steaua. Violență și exil în proza latino-americană a secolului XX* scris de Rodica Grigore. Dincolo de implicațiile didactice evidente ale cărții, subliniem importanța demersului, care contribuie la reaşezarea comparatismului românesc în ansamblul cercetării universale. Miza cărții este mărturisită încă de la început, aceea de a observa, prin intermediul analizei creațiilor a cinci scriitori Clarice Lispector, Guillermo Cabrera Infante, José Donoso, Roberto Bolaño și Mario Vargas Llosa, modul în care „violența determină exilul”, iar exilul poate „să provoace violența”. Jocul dintre implicațiile metaforice ale „tigrului”, ca simbol al puterii, indiferent din ce zonă vine aceasta, statală, individuală, artistică sau de tip centru-periferie și „steaua”, care în cazul cărții de față are cinci colțuri, cinci autori care sunt discutați ca formă prin care ființa umană se salvează, chiar și în exil, de la uitare și scapă de chingile angoasante ale forței de orice natură.

După ce în 2015, Rodica Grigore a publicat *Realismul magic în proza latino-americană a secolului XX. (Re)configurări formale și de conținut: Miguel Ángel Asturias, Alejo Carpentier, Juan Rulfo, Gabriel García Márquez* apărută la aceeași editură, volumul despre care discutăm aici contrabalansează și completează discuția despre romanul sud-american.

Structura cărții este menită să o facă accesibilă și pentru un cititor mai puțin familiarizat

cu proza latino-americană a secolului al XX-lea, oferind direcții și indicii de lectură; o cercetare încheată, ce dovedește cunoașterea contextului istoric, politic și cultural al spațiului care a dat naștere unor personalități care au fascinat, la nivel global, prin scrierile lor. Înțelegerea fenomenului literar de secol XX, cu implicațiile uneori aride ale teoriei, este dublată de o apropiere caldă, subtilă, aproape ca o piele textuală de volumele care vorbesc despre experiențe sfâșietoare, despre violență și cruzime, despre nostalgie și părăsire, despre moarte și iubire, despre trădare și prietenie, despre un trecut colonial și libertate.

Incursiunea documentată din partea întâi, *Premisele teoretice*, răspunde întrebărilor pe care ni le putem pune despre secolul XX din America Latină, cu argumente solide. Sunt discutate inclusiv conceptul de „latino-american” și momentul în care „teoretizarea modernismului” a marcat recunoașterea internațională, precum și rețelele transnaționale care traversează rapid oceanul, prin importul modelelor culturale europene, dar și generarea originalității prin intermediul specificului spațiului și moștenirii culturale. Analize pertinente sunt întreprinse plecând de la situația politică a continentului și relațiile esențiale ale scriitorilor cu puterea reprezentată de autorități, cu informații istorice despre elemente din biografia scriitorilor ce ar putea justifica o anumită atitudine față de o categorie socială ori construirea unor personaje care să expună ideologii. Observând schimbările de paradigmă dinspre formula realismului-magic

din perioada „boom”-ului, spre inovațiile narative din perioada „post-boom”, autoarea nu se sfiește să facă afirmații tranșante precum „sentimentul de schimbare dublat de conștiința continuității sunt semnele distinctive ale noului tip de roman” cu privire la începutul anilor 70, una dintre cele mai prolifiche perioade de creație.

Plecând de la observația lui Cueto, conform căreia cele două teme esențiale ce definesc proza latino-americană sunt conflictul și utopia, sunt oferite deschideri legate de coagularea unui spațiu al violenței, caracterizat de o mare „diversitate etnică”, în care ciocnirile de orice fel, individuale și colective, definesc o lume. Demersul este complex, reprezentările utopice fiind astfel trecute în revistă: *Un veac de singurătate* de Gabriel García Márquez și *Casa Verde* de Mario Vargas Llosa sunt aduse în vecinătatea operelor – far precum *Utopia* lui Thomas Morus și *Cetatea Soarelui* de Campanella, „contemporane cu descoperirea Lumii Noi”. Lor li se adaugă o a treia categorie, aceea ce explorează imaginarul apocaliptic, cu referiri la *Războiul sfârșitului lumii* de Mario Vargas Llosa, *Obscena pasăre*

a nopții de José Donoso și *2666* de Roberto Bolaño.

Ciitorul pătrunde în lumea violentă a conflictelor politice, sociale, economice, iar reflecțiile lor în literatură sunt aduse în prim-plan, pe rând. Violența și, implicit, sistemele autoritare nasc exilul, în orice parte a lumii, iar când acestea sunt exacerbate și supradimensionate, se naște o literatură altfel, precum cea sud-americană. Rodica Grigore sintetizează experiența literară a exilului, într-o afirmație care înglobează și ceea ce trăiește omul contemporan, definind, de fapt, utilitatea cunoașterii modelelor culturale ale trecutului. Ceea ce ea numește „metafizica exilului” se construiește din permanentul dialog între trecut și prezent, dintre reprezentările lumii în alte epoci și imaginarul contemporan care nu se desprinde, ci reformulează realitățile lumii: aceste „elemente ale trecutului sunt și o oglindă a lumii contemporane și a societății în care trăim, multe realități antice prefigurând o serie de realități cu care ne confruntăm astăzi, de la depopularea unor zone (aride sau marcate de violență) la exilul politic sau la fenomenul migrației economice într-o lume globalizată”.

Înainte de decembrie

Laura Lupu

Tibi deschise portiera mașinii și merse pe partea cealaltă. Cristina nu se mișca, privea în continuare codrui dezbrăcați de tot și toate, ca ea. Încerca să nu plângă. Știa deja ce urmează, dar încerca să nu-i mai arate că o doare, poate așa ar fi terminat mai repede și poate că astfel ar fi durut-o mai puțin, măcar de data asta. Înghiți în sec și închise ochii fix în clipa când el apără în fața ei. El deschise ușa mașinii și o trase afară. Cristina căzu în mocirla rece în genunchi și își aștepta pedeapsa. Știa că orice ar fi încercat să facă sau să spună ar fi fost inutil. El tot ar fi prins-o, ba chiar ar fi pedepsit-o și mai tare. Au fost dați în care s-a luptat, au fost dați în care a implorat și dați în care a plâns și și-a cerut iertare pentru lucruri pe care nu le-a făcut, au fost dați în care a încercat să fie drăgăstoasă și dați în care a fost tăcută, toate au durut la fel, căci Tibi ar fi lovit-o oricum la fel până s-ar fi răcorit de ura ce-i trecea prin vene, nemotivată, față de ea.

— De ce nu răspunzi, nenorocito, când te strig?! Și

o lovea cu patimă în timp ce repeta aceeași întrebare iar și iar. „De ce! De ce!” se auzea un ecou printre brazii deși, care se spărgea în depărtare. Știa că nu o va auzi nimeni. Nici odată n-o auzea nimeni. Sau se făceau că nu aud. Știa că nu are de ales decât să rabde și de această dată în speranța că va rezista să-și vadă din nou fetița lăsată acasă cu vreo bunică a cuiva. Avea nevoie de simpatia lui pentru a face asta și știa că doar fiind supusă va reuși, chiar dacă acel cândva era departe, măcar exista. Îi promisese chiar el asta, doar că pur și simplu venea câte o zi dintr-asta mohorâtă în care nu-și putea lua gândul de la viața ei anterioară, de la sensul vieții ei și nu se putea concentra suficient încât să joace acest rol impus permanent. Te-ai întreba poate cum de nu reușea să joace în continuare un rol având în vedere că scopul ei era acela de a scăpa cu viață din mâinile bărbatului ce o ademenise pe când avea 14 ani să îl iubească și cum de atâția ani de zile n-a găsit o scăpare din mâinile

acestuia, dar ți-aș răspunde că n-ai fost acolo să asști la suferințele ei, lucru ce m-ar face să-ți spun că uneori este greu să intri în pielea personajului, alteleori e greu să-ți ieși din el, la fel cum Tibi găsea greu să se oprească din brutalitatea fizică ce o mutila fizic pentru a nu știu câta oară, la fel cum și el a fost mutilat sufletește și trupește de un tată adoptiv.

Începu să plouă și tot ce se auzea era găfăitul lui nebun. Făcu câțiva pași de jur împrejur și se uită ca nu cumva să fi fost văzut de cineva, deși era imposibil, fiindcă prin acele părți treceau doar navetiștii dimineața și seara. Își coborî privirea la ea și se uită dezgustat la blana albă mocirlită și părul ei blond amestecat cu sânge și noroi. Simțea o duhoare de hoit în nări, lucru ce pentru o secundă îl înspăimântă. Se înclină ușor spre fata de doar 17 ani ce arăta a femeie și o împinse încet cu piciorul până o întoarse cu fața în sus. Începu să plouă și mai tare, iar ploaia îi spălă fața mică, vânăță și roșiatică.

Se aplecă spre ea și o ridică. O puse pe bancheta din spate și se aplecă deasupra ei. O zgâlțâi de câteva ori, dar fără niciun răspuns. „Ce naiba o avea!” gândi el, „Doar n-o fi murit așa repede”.

— Cristina! Strigă el nervos.

Cristina nu răspunde. Nici ecoul nu se îndura să-și contureze vreun sunet sub ploaia rece și deasă ce anunța înghețul lui decembrie. Avea să fie o iarnă lungă. O luă de bărbia umflată și o strigă iar. Nimic. Cristina nu răspunde. Pe sub genele blonde de pe care masacara se scursese își făcea cărare o lacrimă caldă. Nu avea putere să plângă, abia găsea puterea de a respira, dar cumva lacrima aceea însuflețită o vărsa nu pentru inexplicabila bătaie pe care ea și-o explica ilogic în sine ei ca fiind o plată pentru simplul fapt de a fi ea însăși, ci pentru Larisa, fetița ce dansa acum sub fulgii de nea a lunii decembrie alături de ea. Și tot ce gândea, simțea și vedea era o proiecție a unei fetițe pe nume Larisa într-o lună a lui decembrie. [...]

Pantera și lipsa de spațiu

Roman Radu

Sașa își odihnea mâinile și convingerile într-un vagon gol.

Peste trei scaune de locul unde stătea Sașa, locurile: 37, 35 aveau semne făcute de unghii, bucăți din materialul hainelor în care erau îmbrăcați tipii și foi rupte dintr-un carnet de elev. Jos, sub scaun, se strecura sângele ca apa spre marginile vagonului. Altă pasageră, ascunsă de multă vreme după scaunele din spate, își mesteca nodul din gât și își ștergea de coapse degetele umede. A ieșit la Buzău. Sașa și-a întins picioarele pe scaunul

de alături, iar cu antebrațul și-a acoperit ochii de lumina ledurilor.

Călătoria se simțea ca un chin. Își schimba poziția capului, muta ghiozdanul, după se dezbrăca de hanorac și se îmbrăca la loc. Iar și iar, până l-a împăturit cât să aducă a pernă.

„Gata, nu mai pot!”

A verificat telefonul în timp ce se gândea cum să-i scrie. Erau toate variantele greșite. Cu pași ce doar păreau decenti. Dar nu prindea rețeaua. Nu prindea nici el cele

necesare, atât cât fraza pe care avea să o trimită să-i sune unic, și special, și sincer, și suav. Nu era el primul. Însă mereu, după părerea sa, avea ce să spună. Ducea în sine o personalitate stranie, nereprezentată prin chip. Nu puteai spune că e prost, nici că e cultivat, nici nu riscai să vorbești cu Sașa, fiindcă nu știai ce putea urma. Însă, de fiecare dată, Sașa, chiar și așa cum era el, înșela aparența.

„Sunt zile când nici să vorbești nu poți, darămite să scrii”, a căzut Sașa de acord cu sine, dar la ideea că ar fi cazul să o anunțe despre vizita sa spontană n-a renunțat.

Începea să se apropie de cel mai urât oraș. Era pe la jumătatea drumului. La Bacău avea să schimbe trenul și încerca să stea treaz, să nu greșească, să nu omită stația. Aproape că nici nu mai înțelegea ce vedea, iar sunetul șinelor suna ca un ticăit al unei bombe cu ceas.

— Fix așa curge și timpul, Magda.

Și-a amintit o discuție cu ea, de câteva luni în urmă.

— ? Lasă... Nu-i chiar atât de grav. Imediat suntem la mare.

— Nu, nu asta ziceam, mă gândeam că timpul nu are nevoie de secunde, minute, ore. E măsurabil în orice, doar

o constantă să mențină acel orice și e îndeajuns.

— Ca orice altceva în lume, timpul e o convenție. Particularitățile sale sunt și ele convenții. Chiar cred că am mai vorbit despre asta.

— Se pare că tu oricum te referi la timp ca la durată. Deși eu nu sunt de acord. Cred că timpul e ritm. Care poate fi reluat și totodată oprit, convențional vorbind. Spunem că timpul e pentru toți același, deși timpul e o figură individuală a existenței.

— Probabil. Tu vezi timpul ca un raport, într-o relație imediată cu omul. Voluntară sau involuntară, ceea ce are sens. Eu văd, mai bine zis, consider

timpul un instrument. Doar atât. Necotrolabil, nesupus, dar instrument până la urmă.

— Nu m-a interesat dacă e util timpul sau nu. Mă interesează să-ți spun că ritmul nu-i o continuitate, e o reluare. Bat șinele trenului – la o anumită distanță, e drept, însă nu contează – importantă e mereu bătaia. Fapt ce o asigură pe următoarea. Ritmul e o combinație dintre atunci și acum, cu existența, justificabilă până la urmă, așteptării următorului act, garantat și el.

— Așa putem spune că ritmul e continuu, nu presupune sincope, în esență?

— Nu.

Despre literatură și politică

Geo Moisi

La momentul când scriu rândurile astea, cred că trenul e deja pierdut.

Sunt câteva momente în viață când scriitoarele și scriitorii devin mai importanți decât opera lor. Cel puțin asta este concluzia mea de până acum. Unul dintre aceste momente, care se repetă periodic, este cel al alegerilor parlamentare și prezidențiale. Localele, europarlamentarele, acestea sunt alegeri care afectează mai puțin o societate la nivel macro.

Am periat aproape toate conturile de social media ale scriitoarelor și scriitorilor contemporani, cunoscuți, recunoscuți și relevanți. N-am găsit mai nimic despre alegerile care urmează. Găsesc inexplicabilă tăcerea tuturor. Îmi vine să-i spun ignoranță.

Credeam că scriitoarele și scriitorii au un rol activ în societate, dincolo de emițători de povești. Înțeleg pe deplin sentimentul de murdărie pe care politica îl proiectează asupra oricărui om cu bune intenții. Bănuiesc că e nevoie de un anume stomac și de o anume

rezistență la greață ca să faci politică, însă nu asta aștept eu de la scriitoare și scriitori. Nu mă aștept să iasă în societate și să susțină partide ori candidați. Să-ți amesteci arta cu politica mi se pare sinucidere morală.

Credeam că cei care observă lumea, care o descriu, o traduc, o exemplifică, ș.a.m.d. sunt datori să iasă în fața oamenilor și să devină măcar un soi de avertizori, dacă nu chiar traducători ai manipulării, ai dezinformării, ai populismului, ai xenofobismului. Și cum încă mai cred în acest rol, mă încercă deznădejdea când observ tăcerea.

Să ne gândim ce sunt legile și instituțiile, ideologiile, politica și ce înseamnă o societate. Totul este o ficțiune. Contractul social e o ficțiune. Lumea în care trăim este o ficțiune, o ficțiune în care am decis să credem și care pe baza credinței noastre devine tangibilă. Și, atunci, de ce tocmai cei care lucrează cu ficțiunea tac în momente ca acestea, când ficțiunile vândute de politicieni cu interese personale pot

deveni tangibile? Nu e destul să scrii un roman despre toate astea. Au făcut-o alții înainte și ni s-a demonstrat că paginile unei cărți nu sunt suficiente, că ele nu ajung la toți membrii unei societăți, indiferent de cât de puternic e mesajul.

Mă gândesc cât de puțin, de fapt, a contribuit la libertatea societății noastre existența scriitoarelor și a scriitorilor. În realitate, libertatea de a scrie a fost redată prin sacrificiul unor oameni care nu erau nici prozatori, nici poeți. După 35

de ani, scriitoarele și scriitorii români își tratează eliberatorii cu ignoranță. Nu e de mirare că ignoranța e reciprocă, ba chiar direct proporțională, așa spune.

Libertatea nu e ușoară, sper că de atâta lucru ne-am convins cu toții, dar cea mai puternică armă a libertății e cuvântul. Nu pricep de ce e folosită atât de limitat tocmai față de cei care ne-au redat-o.

E decembrie, cea mai frumoasă, dar și cea mai nenorocită lună a acestui popor. Artiștii din literatură tac.

You've reached Sam: despre doliu și iubire

Adina Gabriela Văcărelu

Dustin Thao, *You've reached Sam (Ați sunat la Sam)*, Pan Macmillan, 2022

Dustin Thao este un autor contemporan de origine vietnameză. Acesta a urmat cursurile de licență în arte cu specializarea de științe politice ale Universității Princeton. S-a făcut remarcat prin publicarea primei scrieri „You've reached Sam” care a fost tradusă în cel puțin 20 de limbi precum: franceză, italiană, germană, spaniolă, română, etc. Popularitatea acesteia a crescut prin intermediul rețelelor de socializare și a recenziilor pozitive care au captat un public larg. „You've reached Sam” a obținut recunoaștere semnificativă prin câștigarea titlului de bestseller instant pe lista New York Times, a fost inclusă în lista *Kids Indie Next* în anul 2021 și a fost desemnată drept una dintre cele mai bune cărți pentru tineret de către publicanți precum BuzzFeed și Cosmopolitan.

Romanul „You've reached Sam” se poate încadra în curentul Young Adult (YA), un subgen al literaturii contemporane care se axează pe povești realiste și

emoționale, adresate în special adolescenților și a tinerilor adulți.

Subiectul cărții este prezentat într-o manieră centrată pe pierdere, doliu și iubire tinerească. Personajul principal Julia Clarke este devastată după moartea neașteptată a iubitului ei, Sam. Pierdută în acel moment tragic, decide să îi trimită un ultim mesaj vocal iubitului pe telefonul său mobil, fără a avea vreo așteptare. Spre marea ei surprindere, Sam îi răspunde, astfel continuând să comunice într-un mod misterios prin intermediul telefonului, în ciuda faptului că Sam nu se mai află printre cei vii. Aceste apeluri îi oferă lui Julie o ultimă șansă de a accepta ideea pierderii, însă, în același timp, o ține blocată în trecut. Pe măsură ce interacțiunile lor continuă, Julie va fi nevoită să învețe să își continue viața și să accepte că pentru a merge mai departe, va trebui să își ia rămas-bun de la Sam pentru totdeauna.

„You've reached Sam” de Dustin Thao explorează în profunzime procesul de doliu și modul în care acesta afectează tinerii, în special prin intermediul relațiilor emoționale și romantice. Dustin Thao jonglează între tematica realistă și

cea fantastică, îmbinând elementele supranaturale pentru a oferi cititorului o imagine complexă a durerii protagonistei, Julie, după pierderea iubitului ei. Prin apelurile dintre Julie și Sam, autorul introduce un aspect de realism magic, care permite cititorului să privească ideea unei reconcilierii emoționale prin mijloace neobișnuite.

În afară de elementele supranaturale, romanul este o meditație asupra modului în care tinerii se confruntă cu traume emoționale și pierderi, aspecte frecvent utilizate în literatura Young Adult. Dustin Thao folosește personajele pentru a explora teme de singurătate, speranță și vindecare emoțională. Pe măsură ce Julie trece prin toate etapele durerii, povestea subliniază greutatea de a renunța la trecut și de a-ți continua viața. Astfel, prin acest fapt, romanul oferă o perspectivă complexă asupra doliului, în același timp utilizând un limbaj și o tematică accesibilă tinerilor.

La începutul romanului, personajul principal Julie este portretizată ca fiind o persoană ambițioasă, visătoare și profund îndrăgostită de iubitul ei Sam. Aceasta are planuri

de viitor, însă viața îi rezervă alte trăiri. După moartea lui Sam, Julie este pusă sub motivul doliului. Pe parcurs, Julie evoluează și trebuie să învețe cum să își continue viața înfruntând toate incertitudinile pe care aceasta i le oferă.

„You've reached Sam” de Dustin Thao este un roman emoționant care abordează temele doliu și iubire prin perspectiva lui Julie, care se confruntă cu pierderea iubitului său. Povestea combină elemente de realism cu unele supranaturale. Însă, unele personaje secundare sunt dezvoltate slab, iar anumite momente par previzibile de către anumiți cititori, fapt care reduce impactul general. Cu toate acestea, romanul rămâne relevant și puternic în genul literaturii pentru tineri.

Trăiri rizomatice

Alexandru Cazacu

Mina Decu, *Tagliatellelle allegro*, Cartier, 2024

Autoarea unui volum de versuri multipremiat din 2018, „Desprindere”, foarte prezentă în subspațiul poeziei noastre ultra-contemporane, Mina Decu, revine în 2024 cu o nouă plachetă. „Tagliatellelle allegro” este apărut la editura Cartier din Chișinău, colecția *Rotonda* și beneficiază pe coperta patru de două prezentări ale lui Florentin Popa și Alex Franțeș.

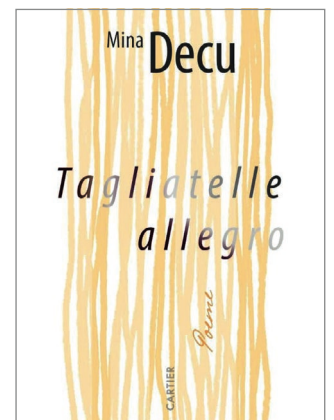
Cartea este una foarte cinematografică, atât în sensul secvențial, dar și în spiritul unor *performance*-uri cu atmosferă și

temă proprie care în ansamblul volumului realizează un *happening* emoțional-vizual. Autoarea împarte discursul liric în șase părți inegale, asemeni unui editor de imagine care își subordonează aparent regizorul și evident actorul principal într-o poveste despre alungarea din *locus amoenus* a unei iubiri. Această peliculă înregistrată și derulată în buclă reușește să spună mai mult decât piesele lirice individuale aflate în sîqj al unui *american eccentric cinema* sau *new sincerity cinema*. Deloc atipică această apropiere de „arta fără muză” a poetei, căci fenomenul este datorat adecvării la un *zeitgeist* contemporan unde

imersarea în civilizația audio-video este un *modus vivendi* observabil la foarte mulți poeți tineri și foarte tineri din generațiile Y (millennials) și Z.

De negăsit în aceste pagini cunoscutele paste italiene, însă modul brut de realizare prin tăiere și felul în care fășiile lor se înfășoară una în jurul celeilalte, la care se adaugă un *allegro* adjectiv sau adverb după preferință, induc mai degrabă un sens ce poate fi relevant la finalul sau reluarea lecturii.

Volumul este o radiografie a trăirilor rizomatice, dar și o subtilă soluție propusă de actantul liric aflat într-un *après l'amour* deloc clement. Indiferent cât și cum

ajută poezia într-o astfel de situație, soluția merită încercată. Cu „Tagliatellelle allegro”, Mina Decu se află într-o vădită filiație ideatică cu Elsa Morante care declara „*lo cerco in quelli che avvicino due cose terribilmente rare e difficili: la poesia e la grazia*”.

Cum am fugit de acasă

Maria Sava

Azi e duminică și m-am trezit dimineață cu un gând care-mi stătea de-o vreme înfipt în creier ca un cui. Am decis să fug de-acasă! Gata! Simt că voi muri sufocat de aerul mirosind greoi a ceapă prăjită în care mă trezesc în fiecare zi. Am șterpelit cele câteva bancnote de 1 leu pe care mama le păstra pe ultimul raft al șifonierului într-o pungă lucioasă, alături de o pălărie și o pereche de mănuși negre, pe care și le puneă când mergea la biserică. De când ne mutaserăm în apartamentul ăsta dintr-un bloc vechi de pe Strada Lăpușneanu, parcă nimănu-i nu-i mai păsa de mine. Tata cu slujba lui la armată, cu Biblia lui, cu televizorul lui și, uneori, cu Gazeta sporturilor; mama, cu plânsul ei infundat, cu bucătăria și cu mâncărica ei de

cartofi, cu biserica ei, cu cârpitul tuturor zdrențelor.

Am trecut liniștit prin prima cameră unde stătea tata răstignit în fotoliul vechi, acoperit cu pluș, altădată roșu-regal, acum, de o culoare nedefinită. Ținea pe burta care-i ajunge aproape până la gât o scrumieră sub formă de scoică, din aluminiu, plină cu chiștoace. Cu ochelarii așezați strâmb pe nasul borcănat, răsfoia o carte groasă cu coperte negre și, din când în când, arunca spre fereastră un soi de zâmbet tâmp. În mâna dreaptă-i fumega un chiștoc de Carpați în timp ce, printre buzele răsfrânte adăpostite sub o mustață à la Rhet Butler, scăpa câte un *Aleluia*. Sigur e Biblia veche pe care a găsit-o la ghenă când s-a dus cu gunoiul. Niciodată nu l-am văzut citind până n-a

venit acasă cu cartea aia scrisă cu litere mari, aurii. A și spus cu glas tare să-l audă și mama: „A fost voia lui Dumnezeu și trebuie s-o citești!”

Apoi, am trecut, în grabă, pe lângă bucătăria strâmtă de unde venea un miros grețos de ceapă prăjită, semn că mama făcea iar tocăniță de cartofi. În ultima vreme, de când au decis să strângă bani pentru o nenorocită de mașină, mâncărica de cartofi a devenit și mic dejun, și prânz, și cină în casa noastră, de te întrebi de unde oare o fi făcut mama rost de atâtia cartofi. Am timp să zăresc cu coada ochiului chipul istovit al mamei, cu cearcăne adânci, cu buzele crăpate și ochii umflați de plâns. Sunt sigur că dacă aș întreba-o de ce plânge, mi-ar spune că ceapa i-a iritat ochii.

Știu că minte. Visează toată ziua cu ochii deschiși. În ultima vreme, de când în apartamentul alăturat s-a mutat tipul acela cu ochi mari și verzi care-și spune *poet*, visează, parcă, mai mult. Cine știe ce-i și-n capul mamei...

Eu unul știu ce-i în capul meu în acest moment: vreau să-mi găsesc un sens în viață, să fiu pe picioarele mele și să nu mai depind de părinții mei. Efectiv, fug de ei, de acest apartament tip vechi de pe strada Lăpușneanu și de toate nevestele de ofițer din bloc care, de câte ori mă întâlneau, își băgau degetele lor grase și unsuroase, pline de inele de aur, în zulufii mei rebeli. Nu știu încotro mă voi îndrepta, dar de azi încolo mă rup de lumea asta care mă sufocă...

Grădina magică

Iulia Dragomir

În drum spre casă, Nicolae a povestit despre Cora și despre ultimele evenimente, despre provocările pe care le-au avut de înfruntat și unul și altul, în căutarea construirii unui drum comun, în periplul cunoașterii reciproce.

– La ultima întâlnire m-a lăsat să o îmbrățișez, să fiu tandru, nu a mai păstrat distanța, supărată încă de faptul că am avut o relație și cu altă femeie, chiar dacă o iubesc, ne iubim. Am testat-o! I-am spus că nu mai doresc să fim împreună, i-au dat brusc lacrimile.

– Crezi că veți fi din nou împreună?

– Nu știu. Și-a pierdut încrederea, e nevoie de timp să o recapeți. I-am explicat că au fost motive pentru care am reacționat astfel, nu am simțit că mi-ar fi dăruit totul. Mi-a ascuns și faptul că ficele ei nu mă doreau în viața lor, nu acceptă ca un alt bărbat în afară de tatăl lor să fie alături de mama lor, să fie o prezență continuă în viața lor. Și cea mică are tot felul de reacții care mă rănesc, nu pentru că ea se manifestă ostil, înțeleg poziția ei de copil, cât pentru că ea, mama

ei, iubita mea, nu a căutat să o facă să mă respecte, să îi respecte și ei alegerile. Ea este prinsă între copiii și relația cu mine. Am avut cheia de la casă, o duceam și o aduceam pe Ana de la școală, când ea nu putea. M-am implicat atât cât am putut, deși sunt prins destul de mult cu firma, încerc să construiesc și casa. Am nevoie și eu de sprijin, de o dedicare totală. Am lăsat amândoi loc pentru neînțelegeri, fiind cuprinși de frustrări, de temeri. Voi vedea ce va mai fi. Tu ce crezi, Ioana? Ne vom repropria? Am cerut-o și de soție.

– Câtă vreme există dragoste, da. Puteți lua aceste evenimente drept ocazii de cunoaștere, puteți să le transformați în puncte forte, de la care să puteți pleca pentru a realiza o conexiune mai puternică, înțelegându-vă nevoile, căutările, visele, ființa, căutând cele mai bune căi de petrecere a timpului împreună pentru o viață cu sens, semnificație, bucurie.

Am ajuns acasă târziu, purtând în amintire zâmbetul cald al serii care-și deschisese filele pentru depănarea poveștii esențiale a vieții înseși.

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: Oscar Print
Distribuție: Librăriile Cărturești
și Librăriile Humanitas

© Ficțiunea

R E D A C Ț I A

Director: Șerban PAVLU.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Cristina BOGDAN,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Petre NECHITA,
Sebastián TEILLIER,
Adriana IRIMESCU (TITIENI),
Ciprian HANDRU,
Paul-Daniel GOLBAN,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 10 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985

